DOCTOR STRANGE

Bölcselmük álmodni képes

ANDORKA GYÖRGY

MISZTIKUS BEAVATÁSTÖRTÉNET ESCHER TRÜKKÖS GEOMETRIÁJÁBAN ELBESZÉLVE.

A Marvel-széria szűk egy évtizede beindított, azóta is olajozottan kattogó gépezetének töretlen sikerében az egyik kulcsfaktor az agytröszt kitűnő ráérzése volt, hogy szuperhős-univerzumuk falósejtként olvaszthat magába szinte minden plázamozi-kompatibilis narratív sémát spielbergiánus kalandtól politikai thrilleren át heist-filmig, a különböző műfajokkal és sztárokkal horogra akasztott nézők pedig a zseniális árukapcsolásos stratégiának köszönhetően azonnal beszippanthatók a *franchise*-ba – miközben jól kalkulált vetésforgóval az érdeklődés folyamatosan melegen tartható. *A galaxis őrzői* után Marvelék a harmadik etapra is betervezték egy vadonatúj portál megnyitását, ezúttal a misztikus harcművészfilm és az urbánus fantasy felé, tiszta lappal induló eredettörténetükkel új belépési pontot kínálva a Potter-kedvelők mellett akár még azoknak is, akiknek a címről egy másik Dr. Strange ugrik be, a csajos kanadai sorozatból.

A Feige-műhelyben úgy vélhették, egyúttal megtalálták a megfelelő alapanyagot, hogy valami frisset mutassanak a katasztrófapornóba belefásuló népeknek is: csekély meglepetést okoz, hogy a képregények Steve Ditko által lefektetett pszichedelikus világának vászonra ültetése a ciklus vizuálisan ezidáig legprogresszívebb filmjét eredményezte. A *Doctor Strange* egyfelől megidézi a komputeranimáció Michele Pierson által „csodák éveinek" nevezett hőskorát a 80-90-es évek fordulóján, amikor a fotórealizmus felé törő médium párhuzamosan egy új, digitális esztétikát is ünnepelt, és a *morphing*, valamint a procedurális felületek mással nem létrehozható, sajátos minőségét csodálta; eközben viszont túl is lép rajta, amennyiben az Escher-geometriát és a folyékony transzformációkat nem elsősorban „keretezett" attrakcióként működteti, hanem organikus részévé teszi a jeleneteknek és az élőszereplős akciótérnek, agilisen lecsapva az *Eredet* által jó pár éve feldobott labdát.

A stúdiónál jelentkező koncepciózus mesterember azonban nem pusztán filmnyelvi játszótérként tekintett az adaptációra: az okkult horrorokra specializálódott Scott Derrickson (*Ördögűzés Emily Rose üdvéért, Sinister*) pontosan tudta, miért szeretné filmre vinni a képregényeket, és szokatlan vehemenciával küzdött a megbízásért, hogy a szívének legkedvesebb Marvel-hős sztoriját – az egyetlent, amelynek a rendezésére saját bevallása szerint hivatott volt – a kezébe kapja. A balesetben megsérült, majd a gyógyulást keresve a mágia világába bevezetett idegsebész történetében a kulcsmotívum a szenvedés transzformatív ereje volt – a filmben a főhős a *Hyperion* morbid ötletét halványan idéző finálében egyenesen megváltó-figurává emelkedik, amikor a főgonosszal időhurokban szembekerülve a végtelenségig, újra és újra kész lenne meghalni a világ megmentéséért. Bármily magával ragadó ez az archetipikus történetív, sajnálatos, hogy míg az alkotók gondosan igyekeztek kigyomlálni az alapanyag mára kínossá vált rassz-sztereotípiáit és – kevésbé dicséretes módon – politikailag érzékeny aspektusait (lásd a sidekickből intellektuális mentorrá előléptetett Wongot, illetve az eredetileg tibeti Ősmágus Tilda Swinton-féle fehér, androgünizált olvasatát), a doktor film eleji figurája baltával faragott, egyoldalú paródiája marad a szkeptikus-racionalista tudósembernek, aki dühösen köpködi, „jelentéktelen porszemek vagyunk egy részvétlen univerzumban", mígnem testen kívüli utazása nyomán térdre rogyva hódol be a felsőbb erőknek – külön jópofa, hogy mindennek Hawking, Turing és Sherlock megformálóját vetik alá, mikor már azt hittük, semmi nem törheti meg arrogánsan briliáns, egoista humanistánkat.

Ha a nem is oly indirekt sugallat – az önzetlen és céllal teli élethez csak a transzcendensen át vezet királyi út – kissé visszatetsző lenne, koncentráljunk a misztikus beavatástörténetben szelíden és nagyvonalúan „a képzelet teremtő erő" metaforájára, s szórakoztatni fog legott. Hívő keresztény létére maga a rendező is úgy véli, egyedül a művészet nélkülözi azt a rendszerépítő arroganciát, amely megerőszakolja a világ határtalan kiismerhetetlenségét – a jutalom azonban, akár egy önmagába záródó, lehetetlen formákkal teli Escher-képnél, itt is csak a kételkedést felfüggesztőké: a vásznon túli, biztonságosan elszeparált tükördimenzióban néha tényleg vétek felbontani a szivárványt.

•

DOCTOR STRANGE (Doctor Strange) – amerikai, 2016. Rendezte: **Scott Derrickson**. Írta**: C. Robert Cargill. Kép: Ben Davis. Zene: Michael Giacchino**. Szereplők: **Benedict Cumberbatch** (Strange), **Tilda Swinton** (Ősmágus), **Mads Mikkelsen** (Kaecilius), **Chiwetel Ejiofor** (Mordo), **Rachel McAdams** (Christine). Gyártó: **Marvel Entertainment**. Forgalmazó: **Fórum Hungary**. *Szinkronizált.* 115 perc.

„Megerőszakolja a világ kiismerhetetlenségét" (Benedict Cumberbatch)